

ЕДИЦИЈА ВО ЧЕСТ НА БЛАГОЈА КОРУБИН

ЈАЗИКОТ НАШ ДЕНЕШЕН

Редактор на едицијата: Снежана Велковска

Редакциски одбор:

д-р Снежана Велковска

д-р Снежана Веновска-Антевска

д-р Олгица Додевска-Михајловска

д-р Катица Топлиска-Евроска

д-р Фани Стефановска-Ристеска

д-р Макеј Кавка

д-р Јаворка Маринковиќ

д-р Елена Јовановска-Грујовска

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

811.163.3(062)
811.163.3:81'362(062)

НАУЧЕН собир "Претходниците како современици : македонскиот јазик во споредбените лингвистички истражувања" (2019 ; Скопје)

Претходниците како современици : македонскиот јазик во споредбените лингвистички истражувања : зборник на трудови од научниот собир одржан на 27-28 мај 2019 г. / [редакциски одбор Снежана Велковска ... и др.]. - Скопје : Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков", 2020. - 231 стр. : илустр. ; 21 см. - (Едиција во чест на Благоја Корубин "Јазикот наш денешен" ; кн. 31)

Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-220-070-5

а) Македонски јазик -- Собири б) Македонски јазик -- Компаративни истражувања -- Собири

COBISS.MK-ID 52806405

Меѓународниот научен собир Претходниците како современици; Македонскиот јазик во споредбените лингвистички истражувања се одржа на 27 и 28 мај 2019 година. На Собирот беа пријавени 39 реферати со 45 учесници. Беа прочитани 32 реферата. Тука ги објавуваме рефератите што ни беа предадени за печатење. На сите учесници сречно им благодариме.

Виолеџа ЈАНУШЕВА

ВЛИЈАНИЕТО НА АНГЛИСКИОТ ВРЗ МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Апстракт: Целта на овој труд е да се покаже влијанието на англискиот врз македонскиот јазик во научноистражувачката дејност на високообразовните институции во Република Северна Македонија. Истражувањето е квалитативно и има опишен карактер. Примерокот го сочинуваат 20 магистерски трудови, одбранети на некој од државните универзитети во Република Северна Македонија. Од методите за обработка на податоците и донесување на заклучоци, се користат анализа, синтеза и споредба. Од истражувањето се гледа дека англискиот има големо влијание врз македонскиот јазик, речиси на сите јазични рамништа, што е резултат, првенствено, на употребата на литература на англиски јазик во изработката на овие трудови, како и на недоволното познавање на македонскиот јазичен систем.

Клучни зборови: англиски јазик, македонски јазик, влијание.

1. Вовед. Како резултат на глобализациските процеси, денес, во сите сфери од човековото живеење и дејствување, е сè поприсутно влијанието на англискиот јазик. Ова влијание се согледува не само во македонскиот туку и во други современи јазични системи и, првенствено, се поврзува со престижниот статус на англискиот јазик. Оттука, примарна цел во македонската лингвистика е актуализацијата на замената на англиските зборови со домашни еквиваленти, што, всушност, претставува надоврзување на ставот на Конески (1987: 76–85) за тоа дека во збогатувањето на речникот треба, првенствено, да се тргне од изразните можности на македонскиот јазик, а дури потоа да се прифаќаат заемки.

Како и во сите други области, ова влијание на англискиот јазик може да се забележи и во научноистражувачката дејност на македонски јазик, односно во голем број трудови, реферати, магистерски тези, докторски дисертации и сл., скоро на сите јазични рамништа, што е, пред сè, резултат на употребата на литература на англиски јазик во нивното подготвување, но и на непознавањето на македонскиот јазичен систем и на недоволните компетенции на зборувачите на македонскиот јазик.

2. Преглед на претходни истражувања во областа. Голем е бројот на македонски лингвисти кои го испитуваат влијанието на англискиот врз македонскиот јазик. Тие ја потенцираат потребата од барање на преводни паралели за сите англицизми и за нивна што помасовна употреба и ги нагласуваат богатите изразни можности на македонскиот јазик. Меѓу првите, во рамките на своите стилистички истражувања, Минова-Ѓуркова (2003: 136–139) го потенцира влијанието на англискиот јазик врз лексиката на македонскиот јазик и покажува дека заемките од англискиот јазик се присутни во голем број

области и дејности од каде што навлегуваат во публицистичкиот стил, а оттаму и во секојдневните интеракции меѓу луѓето: *бармен, бесџселер, ѓрил-бар, рокер, хејенинг* и сл. Ѓуркова (2006: 145–150) и Пандева (2011) го анализираат правописот во рекламите и огласите и констатираат бројни пропусти во употребата на големата буква под влијание на англискиот јазик. Ѓуркова (2008: 1–11) влијанието на англискиот јазик, исто така, го согледува во паралелната употреба на кирилично и латинично писмо: *Мониџор со најбрз Response time во свеџоџ*, нагласувајќи ги тенденцијата за адаптација на заемките: *саундџрак, блокбастџер, џирс, ринџџон, сџам* и сл. и формирањето на нови глаголски форми според англиските глаголи со наставката *-(из)ира*: *конекџира, џарџџира* и сл., од кои потоа се образуваат и глаголски именки. На синтаксичко рамниште, таа ги споменува употребата на именските групи директно преведени од англискиот јазик во кои центарот на ИГ е на второ место: *арџ џизајнер/art designer, бизнис админисџрација/business administration, џарџџ џруџа/target group, револвинџ карџичка/revolving card, кеџеринџ услуџи/catering services* и сл., истакнато и во истражувањето на Митковска (2011: 139–144) и Карапејовски (2011: 239–248) и употребата на конструкции од англискиот јазик што се буквално преведени на македонски: *to take money – џрави џари*, наместо *зарабоџува џари*, што, исто така, се нагласува во истражувањата на Карапејовски (2011) на фразеолошко рамниште. На овие истражувања се надоврзува Груевска-Маџоска (2011: 38), која го испитува влијанието на англискиот во македонскиот и во другите балкански словенски јазици на лексички план. Во иста насока е и истражувањето на Карапејовски, кој, покрај веќе споменатите примери погоре, како примери за англиското влијание, ги наведува и лексемите: *џиксел, инбокс, сџеџи, џромџџен, аџенџа* и сл.; продуктивноста на суфиксите: *-а* и *-џија/-чија* за изведување на глаголи: *џринџа, сурфа, комџуџџериџа, филмаџија*, процесот номинализација и аналитичкиот прирок. Макаријоска и Павлеска-Георгиевска (2013: 141–152), го истражуваат влијанието на англискиот јазик врз економската терминологија, меѓу другите, и во македонскиот јазик на лексички план и наведуваат поголем број поими од областа економија како илустрација за ова влијание: *merchandiser, outsourcing, offshoring* и сл. Покрај продуктивноста на суфиксот *-(из)ира* и збороредот на составите од две именки истакнат кај Ѓуркова (2008) и Карапејовски (2011), од типот: *joint venture, call-оџџија, креџиџ-реџџинџ аџџџија, џамџинџ-цена* и сл., тие забележуваат и голем број акроними (македонски превод и оригинално име): *ЕБОР (Евроџска банка за обнова и развој)*, но и *EBRD (European Bank for Reconstruction and Development)*, членски наставки кај акронимите што почнуваат да се сфаќаат како одделни лексеми: *Либороџ* од *LIBOR (London Interbank Offered Rate)*, како и погрешно преведени или приспособени термини: *каџџџален џазар* наместо *џазар на каџџџалоџ*, поради различното значење на *каџџџален* во општ и економски контекст. Влијанието на англискиот јазик врз термиолошката лексика го констатираат и Стрезовска и Ивановска (2013: 151–156). Кирова и Петковска (2014: 241) ги испитуваат англиските зборови кои навлегуваат во јазикот преку индиректното влијание на компјутерската технологија и на медиумите. Јанушева, Ивановска и

Босилковска (Janusheva, Ivanovska, Bosilkovska, 2018: 18–26), споредуваат неколку правила за правописот на сложените именки што се пишуваат полуслеано во македонскиот и англискиот јазик и го покажуваат влијанието на англискиот јазик во овој сегмент.

3. Методологија на истражувањето. Истражувањето е квалитативно и има опишен карактер. Примерокот го сочинуваат 20 магистерски трудови напишани на македонски јазик, одбранети на некој од државните универзитети во РСМ во 2019 г., а преземени од веб-страниците на кои се поставени. Од методите за обработка на податоците и донесување на заклучоци, се користат анализа, синтеза и споредба. Во дел од примерите, О – го означува оригиналниот дел од текстот на англиски (кој е преземен од извор на англиски јазик и на кој во магистерските трудови е укажано со фуснота), П – преведениот дел, а во заграда се наведени инцијалите на авторот на магистерскиот труд и бројот на страницата на која се среќава примерот. Во квадратести загради е наведен број до кој во ексерпираната литература се наоѓа веб-страницата од која е преземен оригиналниот текст и датумот на преземање. Примерите се наведени во формата во која се наоѓаат во магистерските трудови.

4. Резултати и дискусија

Во продолжение следуваат резултатите од истражувањето кои го покажуваат големото влијание на англискиот јазик и во научноистражувачката дејност. Овие резултати, во голема мера, ги потврдуваат резултатите од претходно наведените истражувања, но донесуваат и нови сознанија што го илустрираат ова влијание.

4.1. Правопис

4.1.1. Голема буква (во име или назив што не се наоѓа на почеток на реченица). Како резултат на влијанието на англискиот јазик, погрешно се употребува голема буква: **а**) во називи на меѓународни тела и организации: United Nations [1] – *Обединетиите Нации* (НИ, 34; СМВ, 39); *Европска Комисија* (АМ, 10); *Федерално Истражно Биро* (ЦШ, 142); О: International Organization for Migration (ИОМ) [1] – П: *Меѓународната Организација за Миграција* (СМВ, 37); World Health Organization [3] – *Светската Здравствена организација* (СМВ, 63); О: American Association for Adult Education [4] – П: *Американската асоцијација за Образование на возрасни* (ВС, 28); American Marketing Association [5] – *Американското Здружение за Маркетинг* (МА, 12); *Централна Банка* (НИ, 52); **б**) во придавки: О: Indian patients [6] – П: *Индиски пациенти* (ЦШ, 133); О: Brazil recruiter [7] – П: *Бразилскиот брокер* (ЦШ, 136); О: Balkan states [8] – П: *Балкански држави* (СМВ, 93); *Кинески или Јапонски, Рускиот и Англискиот јазик* (СК, 64; АД, 27, 64); **в**) во член или честичка што се дел од туѓото име: Carla Del Ponte [9] – П: *Карла Дел Понте* (СМВ, 89); **г**) во називи на весници: *Интернешнал Хералд Трибјун* (СМВ, 91); **д**) во име на месеци: О: 5 December 2018 [10] – П: *На 5 Декември 2018* (СМВ, 20); *Јануари, Јуни* (КГ, 5; МЗ, 68); *Ноември*, (КГ, 46); **ѓ**) во име на науки: *Фонологија*,

Морфологија, Синтакса, Семантичка синтакса и Прагматика (СК, 58). Овие резултати се во согласност со истражувањата на Гуркова (2006) и Пандева (2011) и покажуваат дека влијанието на англискиот јазик во правописот на големата буква е присутно и во научноистражувачката работа.

4.1.2. Слеано, полуслеано и разделено пишување на зборовите. Голем е бројот на примери кои го покажуваат влијанието на англискиот јазик во овој сегмент, што се забележува во погрешната употреба на цртичката и на цртата, како и во погрешното разделено пишување на сложени именки: **а)** во сложени именки во кои првата компонента е основа од туѓ јазик која атрибуцки го дополнува значењето на втората: О: with a quasi-military operation [1] – П: *со квази-воени операции* (СМВ, 23); О: poly-criminal [2] – П: *поли-криминални* (СМВ, 24); О: multi-sensory means [3] – П: *мулти-сензорски средства* (ВС, 65); *микро – оптичко* (ИФ, 23); *мулти – илајформска* (МЗ, 68); a counter argument [4] – *контра аргументи* (ЛБ, 45); *макро ниво* (МА, 22); *крипто валута* (НИ, 48); *видео игри*(ше) (СК 15, 97; АД, 26; МЗ, 71); *видео записи* (НИ, 23; МЗ, 33); *аудио лекции* (СК, 22); *електро проект, електро орман* (КГ, 90; ЈК, 75); *анти кондензациски* (ЈК, 71); **б)** во именки и придавки во кои честичката не е составен дел од нив: О: Non-criminalization [5] – П: *не-криминализација* (ЦШ, 127); *не-индустриски проекти* (НС, 43); **в)** во именки и придавки во кои првиот дел е само-: О: more self-directed [6] – П: *повеќе само-насочени* (ВС, 60); О: Self-efficacy [7] – *Само-ефикасноста* (ВС, 68); **г)** во именки поврзани без составен вокал што означуваат еден поим: *маркетинг ориентацијата, маркетинг активностите* (МА, 8, 9); *интернет содржини, Интернет технологиите, Интернет размената, Интернет маркетингот* (НИ, 12, 15, 36, 41); *Бизнис моделот* (НИ, 28); *бизнис интелигенција* (СК, 11; АД, 42); *клима уредот* (СК, 36); *Сјам филтриите* (СК, 65); *старата проектите* (НИ, 16); *инфраред уреди* (СК, 24); *веб апликации, веб дизајн* (КГ, 2); *веб камера* (СК, 77); *клауд сервис* (КГ, 19); *шојинг кошничка* (КГ, 38); *сурогат мајчинството* (ВХ, 10); *онлајн трансакциите* (АД, 33); *онлајн шојингот* (КГ 21); *менаџмент техники* (НИ, 85); *менаџмент вештини* (НС, 28); *менаџмент принципи* (ИФ, 15); *веб адресата, веб локацијата, Веб презентациите* (НИ, 22, 41); *веб сервер, веб инсталерот, Тајмс магазиот* (КГ, 20, 47, 48); *веб менаџментот* (АД, 33); *десктоп софтвер* (АД, 40); *мониторинг систем, радио мрежа, радио телеметријата, менаџмент решение, мени систем, дијалог прозорче, тренд податоци* (ЈК, 7, 14, 15, 30, 38, 47, 51). Директно преземање на модел од англискиот јазик се забележува во граматичките наставки на бројните придавки кога основниот број е напишан со бројка, со значење на период од десет години. Во случајот, наставката не е одделена со цртичка, туку, како и во англискиот јазик, директно додадена до бројката: О: in the mid- 1800s [8] – П: *Кон средината на 1800те* (СМВ, 33); О: 13th Amendment [9] – П: *13ој Аманоман* (СМВ, 33); О: In the late 1970s and 1980s [10] – П: *Во 1970иите и 1980иите* (СТ, 42).

4.1.3. Зборовни состави со латинично и кирилично писмо: *Intranet мрежи* (НИ, 13); *bluetooth уреди* (НИ, 45); *Cloud сметководство* (НИ, 50); *softbot домени* (СК, 27); *Greedy Best First пребарување* (СК, 32); *Flask модулот*

(СК, 83); *cloud апликација*, *cloud услуга*, *Excel табели* (АД, 40); *Display функција* (АД 60); *Facebook оција* (АД, 63); *Scrum мѝодоложија* (НИ, 87); *Flask руйи* (СК, 84–85); *Gaussian дистрибуција* (СК, 89); *web темплејт* (СК, 83); *Turing мѝест* (СК, 17); *accounts & lists полей*, *search полей* (КГ, 8, 35); *web девелопери* (СК, 83); *run the install коичей*, *search engine visibility квадрайчей*, *Order оција* (КГ, 64, 73); *Mega Voice Command ВИ софтвер*, *Microsoft илајформа*, *xml форм*, (АД, 26, 40, 42); *web сервис*, *viewport трансформаци* (МЗ, 24, 40); *Wincc функци*, *Edit коичей*, *Windows средина* (ЈК, 34, 53, 56).

4.1.4. Полуслуженки составени од акроним (предаден на латиница) и именка: *VoIP телефони*, *VoIP корисник*, *EDI транскции*, *EDI трансмисија*, *EDI сисѝем* (НИ, 20); *GPS сателит* (НИ, 44); *POS сисѝем* (Points of sale) (НИ, 47); *PERT мѝехника* (НИ, 54); *NLP сисѝем* (СК, 97); *IP адреса* (НИ, 25); *NLP алгоритм* (СК, 16); *HTTP протокол* (СК, 84); *HTML форма* (СК, 84); *POST мѝод* (СК, 85); *AI сисѝем* (Artificial intelligence) (СК, 97); *СМММ модел* (Capability Maturity Model Integration) (НИ, 60); *SQL сервер* (АД, 42); *AR сисѝем*, *GPS сензор*, *HMD сисѝем*, *HMD урег*, *GIS табели*, *GPS комуникација*, *GPS сензор*, *WMS слоеви* (МЗ, 15, 16, 17, 21, 26, 47); *SCADA сисѝем* – (Supervisory Control and Data Acquisition), *SCADA софтвер*, *GPRS руйери*, *SIM картички*, *CPU конфигурација* (ЈК, 4, 6, 24, 26, 39). Според Правописот (2017: 65, т. 124), овие полуслуженки треба да бидат напишани со цртичка.

4.1.5. Полуслуженки со е- и м-: *е-влада*, *е-владин сервер* (НИ, 32); *е-продавница* (НИ, 29); *е-трговци*, *е-трговија*, *е-маркетинг*, *м-работење*, *е-банкарство*, *е-илајен промет* и *е-осигурување* (НИ, 33, 35); *е-банкарството*, *е-инфраструктура* (НИ, 47); *е-фактури* (НИ, 120); *е-мејл* (СК, 16); *е-комисиони* (НИ, 70); *е-оикружување* (НИ, 93).

4.1.6. Правописни знаци: **а)** отсуство на белина меѓу бројот и знакот за процент; **б)** отсуство на белина меѓу знакот и мерната единица; **в)** отсуство на белина или погрешна употреба на точка или запирка кај целите броеви: *2000*, *4000*, *12000* (КБ, 50; ЈК, 60); *2.000*, *5.000* (НИ, 7; ЈК, 60); *70.000* (КБ, 49); *8760* (АД, 68); *1000* (ЈК, 20); *300,000* (СМВ, 23); **г)** изразување на односот од – до со цртичка наместо со црта и отсуство на белина: *1961-1974*, *1975-1995* (НИ, 22); **д)** употреба на црта наместо на цртичка при набројување; **ѓ)** употреба на црта наместо на цртичка пред суфикси: членот *-ing*, *-s наставка* (СТ, 45); *суфикс* *-то* и *суфикс* *-ње* (СК, 62); **е)** неупотреба на надреден знак: *не очекува* (МЗ, 10).

4.1.7. Интерпункциски знаци: **а)** погрешен симбол за знакот наводници.

4.1.8. Транскрипција: **а)** нетранскрибирани лични имиња: *Thorndike* (BC, 28); *Berk, L.* (СТ, 42); *Kaila & Raman*; *Dolović* (КБ, 50); *Isac Asimov*, *Alan Turing*, *Claude Shannon* (СК, 15); *Michael W. Newell* (HC, 9); *Milgram*, *Sutherland*, *Coelho* (МЗ, 12, 13, 17).

4.1.9. Акроними: **а)** создадени според оригиналниот назив и предадени со латинично писмо: *FBI* (ЦШ, 142); *ASCVD* – Arteriosclerotic Cardiovascular Disease (МА, 104); *IEEE* – Institute of Electrical and Electronics Engineers (НИ,

27); *GAF*A – Google, Apple, Facebook, Amazon (НИ, 12); *SWIFT* – Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunicatons, *RTGS* – Real Time Gross Settlement, *EFT* – Electronic Fund Transfer, *EDI* – Electronic Data Interchange, *FedEX* – Federal Express, *VPNs* – Virtual Private Networks, *ATM* – Automated Teller Machines (НИ, 10, 47); *NLP* – Natural Language Processing (СК, 11; НИ, 52); *WSGI* – Web Server Gateway Interface (СК, 83); *PERT* – Project Evaluation Review Technique (НИ, 54); *AV* – Augmented Virtuality, *MEMS* – Microelectromechanical systems, *GPS* – Global Positioning System, *NASA* – National Aeronautics and Space Administration (МЗ, 12, 15); *RTU* – Remote Terminal Unit, *HMI* – Human Machine Interface (ЈК, 10, 11); **б** создадени според преводниот назив и предадени со кирилично писмо: *ОЛАФ* (АМ, 22); *ЕУ* (ЦШ, 102); *ВИ* – вештачка интелигенција (АД, 25), *BP* – виртуелна реалност (АД, 34); *ГИС* (МЗ, 10).

Резултатите од т. 4.1.2., 4.1.3. и 4.1.4. ги потврдуваат резултатите од истражувањата на Ѓуркова (2008), Митковска (2011), Карапејовски (2011) и Макаријоска и Павлеска-Георгиевска (2013) за влијанието на англискиот јазик во однос на наизменичната употреба на латинично и кирилично писмо, на употребата на именски групи директно преведени од англискиот јазик во кои центарот на ИГ е на второ место, како и на употребата на акроними. Резултатите, исто така, се во согласност со истражувањата на Јанушева, Ивановска и Босилковска (2018) за влијанието на англискиот јазик врз правописот на сложените именки. Во англискиот јазик не постои посебна книга која се однесува на правописот на сложените зборови, а голем број исти сложени зборови во литературата на англиски јазик и во голем број упатства, прирачници и речници – *GPO Style Manual*, 2016: 97–109; *California Style Manual*, 2000: 149–156; *NARA Style Guide*, 2012: 25–30; *English Style Guide*, 2018: 17–20; *Oxford Online Dictionary*, *Cambridge Online Dictionary*, *Merriam-Webster Online Dictionary*, *365 Online Dictionary* – се напишани слеано, полуслеано и разделено. Оттука, е јасно дека правописот на овие сложени зборови е директно преземен од изворите на англиски јазик во кои тие се напишани разделено или со цртичка. Во анализираниот материјал не се почитуваат правилата за оформување текст.

Зборовните состави од т. 4.1.3. и 4.1.4. не се во духот на македонскиот збороред, центарот на ИГ треба да е на прво место: *оџиџаџа Фејсбук* или *џоџаџоџи во Ексел* итн. Наместо *web девелопер*, може да се употреби *џроџрамер за развој на веб*, наместо *serach џолеџо – џолеџо (џре)барај*, што укажува дека, во голем број случаи, постои соодветен домашен еквивалент.

4.2. Морфологија

4.2.1. Множина кај именките: а) множинска форма од именки што според Толковниот речник на македонскиот јазик се употребуваат само во еднина: *бизнисџџе* за различни дејности (СМВ, 20); *џоџулаџи* за различни групи луѓе опфатени со истражувањето (КБ, 48); *џраќџики* за начини или постапки (НС, 18; ЦШ, 118).

4.2.2. Определеност: а) членска морфема додадена на името предадено со латиница: *World Wide Web-оџ* (НИ, 11); *web-оџ* (СК, 84); *Flask framework-оџ*

луѓето да купуваат продукт или услуга; шопинг; рекламирање и нудење на стоки и услуги за продажба (CED): ваквата специфична крива на животниот циклус на производителите влијае на *маркејинџоџи* (МА, 29, 43); поевтин *маркејинџ* (НИ, 35); *џолиса* со значење план, акција или збир од правила со кои се согласуваат бизнисот, политичка група или влада во кој се кажува што ќе направат тие во одредена ситуација (COD).

4.3.2. Буквален превод на фразеолошки изрази: For the sake of the argumentation – за *аџер* на *арџументаџијаџа* (ИФ, 23).

4.4. Зборообразување

4.4.1. Продуктивност на суфикси: а) *-ира*: дел од примерите во т. 4.3.1.; б) *ен-* за сметка на *-ски* (*-чки*, *-шки*): *меџаболна*, *меџаболен*, *кардиомеџаболниџе* (КБ, 45, 49) (metabolic) наместо *меџаболисиџички*; *џрансиџланиџна*, *џрансиџланиџни* (ЦШ, 19) (transplant) наместо *џрансиџланиџаџиски*.

4.5. Синтакса

4.5.1. Зборовни состави со англиски збороред: а) дел од примерите наведени во т. 4.1.2., 4.1.3. и 4.1.4.; О: Type A project – П: *Тџи А џроекџи* (НС, 45); *маркејинџ информаџискиоџи сиџиџем* (МА, 27); *Амазон униџернеџ џродавниџаџа* (КГ, 25).

4.5.2. Согласување со другите членови од реченицата: а) на акронимот: О: OLAF (Office de Lutte Antifraude) was created [1] – П: *ОЛАФ е формиран* (АМ, 22); *SWIFT* (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunicatons) е основана (НИ, 52); б) на именката: *Амазон џрераснале* (наместо прераснала) во производители (КГ, 22); О: as long as it increases heart rate and energy expenditure [2] – П: сѐ додека *џа* (наместо ги) зголемува брзината на срцето и потрошувачката на енергија (КБ, 50).

4.5.3. Местото на прирокот: Прирокот се наоѓа на крајот на реченицата, а не колку што е можно поблиску до сврзникот: О: Republic of Macedonia represents transit area through which a part of international routes passes [1] – П: Република Македонија претставува транзитна област преку која дел од меѓународните рути *џоминувааџи* (СМВ, 24); О: a growing body of notions about the unique characteristics of adult learners began emerging [2] – П: сѐ поголем број на идеи со уникатни карактеристики за работа со возрасни ученици *џочнаа да се џојавувааџи* (ВС, 28); О: when their needs and interests, life situations... are taken into account [3] – П: кога нивните потреби и интереси, животни ситуации... се земени во *џредвид* (ВС, 30); Дали пациентот е *џушач*? (СК, 53); ...да се лимитира *џиџо* еден оператор *може да џледа*, да се ограничи *џиџо* еден оператор *може да џрави* (ЈК, 55).

4.5.4. Неточен/буквален превод: а) нивен/а/о/и наместо свој/а/е/и: О: the person with whom potential recipients come first in contact with... in their search [1] – П: лице со кое потенцијалните приматели прво доаѓаат во контакт... во *нивнаџа* потрага (ЦШ, 53); О: an Athenian woman could never have any real financial say in her life [2] – атинската жена никогаш вистински не можела да се стекне со финансиска самостојност во *неџзиниоџи* живот (ЈА, 27); О: Every adult person finds himself in specific situations with respect to his work [3] – П: Секоја

возрасна личност се наоѓа во специфични ситуации *со ѝочиӣ кон неѓовојто дело* (BC, 28–29); O: Adult learners... for further education based upon their past educational experiences [4] – П: Возрасните ученици... за понатамошно образование врз основа на *нивнӣе* претходни образовни искуства (BC, 58); **б**) бројни придавки во модели од типот: O: in the early 1950s, By the 1980s [11] – П: *во ранӣе 1950-иӣ, До 1980-ӣе* (НИ, 7); *1950-ӣӣе и 1960-ӣӣе години* (СТ, 50); *Во ранӣе 1980-ӣӣ години* (СК, 65) се директно преземени од англискиот јазик и не се во духот на македонскиот јазик. Правилната форма е: *60-ӣӣе години на 20 век, 80-ӣӣе години на 20 век*; **в**) O: Institute a body to manage conflicts of interest [1] – *Инс̄ӣӣуӣ ӣело* за управување со судир на интереси (AM, 60) наместо *Да се формира ӣело*; O: People working in the health and medical sectors should be empowered and given opportunities to identify and report colleagues who are involved in trafficking in persons for the purpose of organ removal [2] – П: Вработените во здравствениот и медицинскиот сектор треба да бидат овластени *за иден̄ӣификување и извес̄ување на колеџӣе* наместо *да ги иден̄ӣификуваат и ӣријават колеџӣе* кои се вклучени во трговија со луѓе заради трговија со човечки органи (ЦШ, 127); O: Parties seek office not to implement grand political principles but for the patronage and material benefits that come with ministerial portfolios [3] – П: Партиите се стремат кон тоа да дојдат на власт не заради грандиозните политички начела, туку заради патронажата и материјалната добивка што доаѓаат со министерските *ӣор̄ӣфолија* (СМВ, 26). Во англискиот јазик, именката *ӣор̄ӣфолио* во политиката се употребува со значење: одговорност на министерот во одредена област од активностите на владата, на пример, He has held the defence *portfolio* since the first free elections; minister without *portfolio*. Во македонскиот јазик, еквивалент на портфолио е ресор (Collins English Dictionary); O: Adults have a deep need to be self-directing [4] – Возрасните имаат длабока потреба да бидат *самиӣе режирани* (BC, 30) наместо *да дејс̄уваат слободно и самос̄ӣојно*; O: Most often, adults are more likely to seek out learning experiences [5] – П: Најчесто, возрасните *имаат ӣоголема веројатнос̄ӣ* да бараат искуство за учење (BC, 61) наместо *Веројатно е дека возраснӣе бараат искуства за учење*; O: Values are challenged [6] – П: Вредностите *се ӣредизвикани* (BC, 68) наместо *се доведуваат во ӣрашање*; O: An increase in the prevalence of respiratory diseases during the last decades has pointed scientific research towards identification [7] – П: Зголемувањето на распространетоста на респираторните заболувања во текот на последните децении *укажува на научно̄о ис̄ӣражување* за идентификување (МА, 104) наместо *ги насочи научнӣе ис̄ӣражувања кон*; O: Therefore, in order to render the fight against fraud more effective OLAF officials' power of investigation has been broadened [8] – П: Затоа, со цел да се направи борбата против измамата *ӣоефикасна моќ на службеницӣе на ОЛАФ ис̄ӣрагаат* е проширена (AM, 25) наместо *за да биде ӣоефективна борбата ӣрош̄ив измамата, се ӣроширува ӣолетӣо на ис̄ӣражување или дејс̄ување на надлежнӣе на ОЛАФ*; Article 70.1 foresees that Member States shall be responsible for the management and control of operational programs, and shall notify irregularities [9] – П: членот 70.1 предвидува дека земјите-членки се одговорни

за управувањето и контролата на оперативните програми и *џи извесјувааи* неправилностите (АМ, 29) наместо *џреба да џи џријаваи* неџравилносџиџе; О: These funds are subject to monitoring parameter adopted by [10] – П: Овие средства се предмет на *монџџоринџ џарамеџар* усвоен од (АМ, 20); The price of bitcoin could nosedive to zero [12] – П: Вредноста на биткоинот би можела *да џоџоне на нула* (ЛБ, 61); Аплицирањето на модуларниот дизајн *џрави* лесно да се креираат и да се менаџираат сликовни предмети (ЈК, 35).

5. Заклучок. Истражувањето го покажува големото влијание на англискиот јазик врз македонскиот и во научноистражувачката работа, особено во трудови што се однесуваат на компјутерската технологија. Оттука, и понатаму останува актуелен напорот за намалување на ова влијание преку искористување на изразните можности на македонскиот јазик и барање на преводни еквиваленти, но и напорот да се понудат правописни решенија во согласност со духот на македонскиот јазик. Во оваа смисла, треба да се потенцира улогата на лекторите по македонски јазик со цел да се афирмира македонскиот јазик и неговата правилна употреба.

ЛИТЕРАТУРА

- Груевска-Маџоска, С. (2011), „За влијанието на англискиот јазик врз македонскиот и врз другите балкански словенски јазици на лексички план“, *Knjiga sažetaka, Prvi bosansko-hercegovački slavistički kongres, Slavistički komitet i Filozofski fakultet, Sarajevo*, <https://bit.ly/2J4FCM8>, 21.6.2019.
- Група автори. (2017), *Правопис на македонскиоџ јазик*, Институт за македонски јазик „К. Мисирков“, Скопје.
- Ѓуркова, А. (2006), „Македонскиот јазик и јазикот на масовната култура“, *XXXII научна конференџија на XXXVIII меџународен семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје.
- Ѓуркова, А. (2008), „Социолингвистички аспекти на македонскиот јазик: од стандардизација до актуелни тенденции“, *Филолошки сџудиџи, џџ. 2*, 1–11, Институт за македонска литература, Скопје, <https://bit.ly/2KWG6pF>, 20.6.2019.
- Карапејовски, Б. (2011), „За некои аспекти на глобализацијата и нејзиното влијание врз македонскиот јазичен систем“, *Филолошки сџудиџи, џџ. 9, бр. 2*, 239–248, Институт за македонска литература, Скопје.
- Кирова, С., Петковска, Б. (2014), „Англицизмите како директни заемки во македонскиот јазик“, *Зборник на џрудови „Наука и џлобализација“*, џџ. 1, кн. 8, Универзитет во Источно Сараево, Филозофски факултет, Пале.
- Конески, Б. (1987), *Грамаџџика на современиоџ македонски јазик*, Култура, Скопје.
- Макаријоска, Л., Павлеска-Георгиевска, Б. (2013), „Влијанието на англискиот јазик врз економската терминологија во македонскиот, српскиот и хрватскиот јазик“, *Славистџички сџудиџи, бр. 15 – 16*, 141–152,

- Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ и Филолошки факултет „Б. Конески“, Скопје, <https://bit.ly/2FPqtMv>, 24.6.2019.
- Митковска, Л. (2011), „За употребата на составите од типот ’МИТ Универзитет‘“, *Зборник од научниот собир: Стандарнојазичнаија норма на македонскиот јазик: јазикот и идентитетот*, Институт за македонски јазик, Скопје, <https://bit.ly/2P55nAI>, 25.6.2019.
- Минова-Гуркова, Л. (2003), *Стилистика на современиот македонски јазик*, Магор, Скопје.
- Пандева, Л. (2011), „Употребата на големата буква во реклами и огласи“. *Зборник на трудови од XIV научен собир „Стандарнојазичнаија норма и македонскиот јазик – јазикот и идентитетот“*, 20. книга од едицијата Јазикот наш денешен, Институт за македонски јазик „К. Мисирков“, Скопје.
- Стрезовска, Ј., Ивановска, Б. (2013), „Современите тенденции во лингвистиката на стручните јазици“, *Меѓународно научно сѝисание „Хоризонти, бр. 9, 151–156*, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Битола, <https://bit.ly/2xrIkEQ>, 27.6.2019.
- Толковен речник на македонскиот јазик: I – VI, 2003 – 2014, Институт за македонски јазик „К. Мисирков“, Скопје.

Cambridge Online Dictionary.

Collins Online Dictionary.

English Style Guide (2016, 2018), A handbook for authors and translators in the European

Commission, European Union, <https://bit.ly/2kqSOAW>, 25.7.2018.

GPO Style Manual (2016), An official guide to the form and style of Federal Government

publishing (Government Printing Office Style Manual), <https://bit.ly/2zCcE13>, 25.7.2018.

Janusheva, V., Ivanovska, A, Bosilkovska, S. (2018), „The orthography of the compound nouns in the Macedonian and the English language“, *International Journal of Education „Teacher“*, v. 16, n. 1, pp. 18–26, Faculty of Education, Bitola, doi: 10.20544/teacher16.02.

Jessen, E. (2000), California Style Manual, Fourth edition: San Francisco: ImageInk, <https://bit.ly/1sYQJ9Z>, 7.8.2018.

Merriam-Webster Online Dictionary.

NARA Style Guide. 2012: (National Archives and Records Administration), <https://bit.ly/2yn8E2M>, 25.7.2018.

Ексерпти:

- 4.1.1. [1] <https://bit.ly/2ZfHjfw> 20.4.2019; [2] <https://bit.ly/2GtEMHc> 18.4.2019; [3] <https://bit.ly/2vmiCAB> 20.4.2019, стр. 3376; [4] <https://bit.ly/2KOV0NX> 20.4.2019, стр. 36; [5] <https://bit.ly/2MUXXPB> 18.6.2019; [6] <https://bit.ly/2TbjbYI> 17.4.2019, стр. 36; [7] <https://bit.ly/2TbjbYI> 17.4.2019, стр. 38; [8] <https://bit.ly/2IKh636>

20.4.2019, стр. 271; [9] <https://bit.ly/2VdcCIH> 20.4.2019; [10] <https://bbc.in/2QhEoCt> 18.4.2019.

4.1.2. [1] <https://bit.ly/2oJP3q4> 18.4.2019; [2] <https://bit.ly/2IthR11> 18.4.2019, стр. 9; [3] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.18; [4] <https://bit.ly/2rRQqmX17.4.2019>, стр. 53; [5] <https://bit.ly/2Gp1uPy> 21.4.2019, стр. 2; [6] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.20; [7] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.16; [8] <https://bit.ly/2UJBxEh> 18.4.2019, стр. 10; [9] <https://bit.ly/2UJBxEh> 18.4.2019, стр. 10; [10] <https://bit.ly/2vfPpHm> 21.4.2019; [11] <https://bit.ly/2x5DVXK> 19.6.2019, стр. 473.

4.2.2. [1] <https://bit.ly/2KJHmx8> 16.4.2019, стр. 2; [2] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.14.

4.5.2. [1] <https://bit.ly/2v1Ae4n> 13.4.2019, стр. 8; [2] <https://bit.ly/2KiUCaV15.6.2019>.

4.5.3. [1] <https://bit.ly/2IthR11> 18.4.2019, стр. 9; [2] <https://bit.ly/2KOVoNX> 20.4.2019, стр. 28; <https://bit.ly/2KOVoNX> 20.4.2019, стр. 40.

4.5.4. [1] <https://bit.ly/2Ih15C8> 13.4.2019, стр. 134; [2] <https://bit.ly/2rRQqmX17.4.2019>, стр. 52; [3] <https://bit.ly/2DkJoNT> 18.4.2019; [4] <https://bit.ly/2KOVoNX> 20.4.2019, стр. 40; [5] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.16; [6] <https://bit.ly/2IwnVpr> 21.4.2019, стр. 8.20; [7] <https://bit.ly/2WUJm6B> 19.6.2019, стр. 231; [8] <https://bit.ly/2v1Ae4n> 13.4.2019, стр. 11; [9] <https://bit.ly/2v1Ae4n> 13.4.2019 стр. 10; [10] <https://bit.ly/2v1Ae4n> 13.4.2019, стр. 28; [11] <https://bit.ly/2DIYcvB> 21.4.2019; [12] <https://cnb.cx/2FUHPZc> 21.4.2019.

Магистерски трудови: 25.3.2019: <https://bit.ly/2TJ2Fji>; <https://bit.ly/2MnhGWX>; <https://bit.ly/2NoHu4X>; <https://bit.ly/2H9Qyqc>; <https://bit.ly/2H9Qxm8>; 26.3.2019: <https://bit.ly/2TJvImG>; <https://bit.ly/30i5BFi>; <https://bit.ly/2MpdVQW>; <https://bit.ly/2TJvImG>; 19.5.2019: <https://bit.ly/2z44JIW>; <https://bit.ly/31JwWkH>; <https://bit.ly/31JZ9Yy>; <https://bit.ly/2He4M9L>; <https://bit.ly/2ZbsNnV>; <https://bit.ly/2NaERDz>; <https://bit.ly/2KHw9uQ>; 13.6.2019: <https://bit.ly/2HcU4QS>; <https://bit.ly/2KS45nw>; 12.7.2019: <https://bit.ly/30b7290>; <https://bit.ly/2P2SI1d>.